
Middelkerke Heirweg

Archeologienota
Programma van Maatregelen
2017G208 + 2017H236

Jasmine CRYNS

Pieter LALOO

Frédéric CRUZ

Ruben VERGAUWE

Project:

Middelkerke Heirweg (2017G208 + 2017H36)

Opdrachtgever:

FUGAVE (vennootschap in oprichting)
President Kennedylaan 100b
B-8500 Kortrijk

Uitvoerder:

GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
Jasmine Cryns, Pieter Laloo

© 2017 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba.

Inhoud

Inhoud.....	2
Figuren.....	3
   Inleiding.....	4
Programma van maatregelen.....	5
Hoofdstuk 1. Gemotiveerd advies over maatregelen.....	5
1.1. Volledigheid van uitgevoerde onderzoek.....	5
1.2. De afwezigheid van een archeologische site	5
1.3. De Impactbepaling.....	6
1.4. Waardering van een archeologische site	7
1.5. Maatregelen.....	8
Hoofdstuk 2: Programma van Maatregelen	8
2.1. PVM voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	8
2.1.1. Administratieve gegevens.....	8
2.2. Vraagstelling en onderzoeksdoelen	10
2.3. Onderzoeksstrategie, -methode en-technieken.....	10
2.4. Criteria bepaling onderzoekshandelingen vervolgonderzoek.....	12
2.5. Bibliografie.....	12

Figuren

Figuur 1.2-1 Overzichtsplan verstoorde bodems ter hoogte van het projectgebied t.o.v. het GRB-bestand (© AGIV).....	5
Figuur 1.3-1 Conceptplan aanleg nieuwe volumes in het projectgebied (© a1planning).....	6
Figuur 1.4-1 Situering van boringen op t.o.v. het GRB-bestand (© AGIV).....	7
Figuur 2.1-1 Zone voor verder archeologisch vooronderzoek aangeduid op de GRB-basiskaart (© Geopunt).....	9
Figuur 2.1-2 Zone voor verder archeologisch vooronderzoek aangeduid op de orthofoto (© Geopunt).....	10
Figuur 2.3-1 Projectie richtinggevend advies proefsleuvenonderzoek t.o.v. GRB-basiskaart (© geopunt).....	11

Inleiding

De initiatiefnemer plant in de gemeente Middelkerke (provincie West-Vlaanderen) de bouw van een nieuw wooncomplex ter hoogte van de Heirwege en de Westendelaan. De bestaande gebouwen van de vrije school Ter Strepe zullen hiervoor worden afgebroken.

Kadastraal situeert het projectgebied zich op percelen 218N, 226 E; Wilskerke; Afd. 4; Middelkerke. Het gebied wordt bepaald door de straten Heirweg en Westendelaan.

De geplande bodemingrepen overschrijden de criteria opgesteld door het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid. Conform het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 dient daarom een archeologisch vooronderzoek te worden uitgevoerd dat resulteert in de opmaak van een archeologienota.

De oppervlakte van de percelen met bodemingreep overschrijdt de drempelwaarde opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet (concreet: opp. > ca. 15458 m²). Het projectgebied bevindt zich noch in een vastgestelde archeologische zone, noch in een beschermde archeologische site en ook niet in een gebied waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt (GGA). Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld. GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem op te maken met advies naar eventueel uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem, werfbegeleiding of vrijgave.

Programma van maatregelen

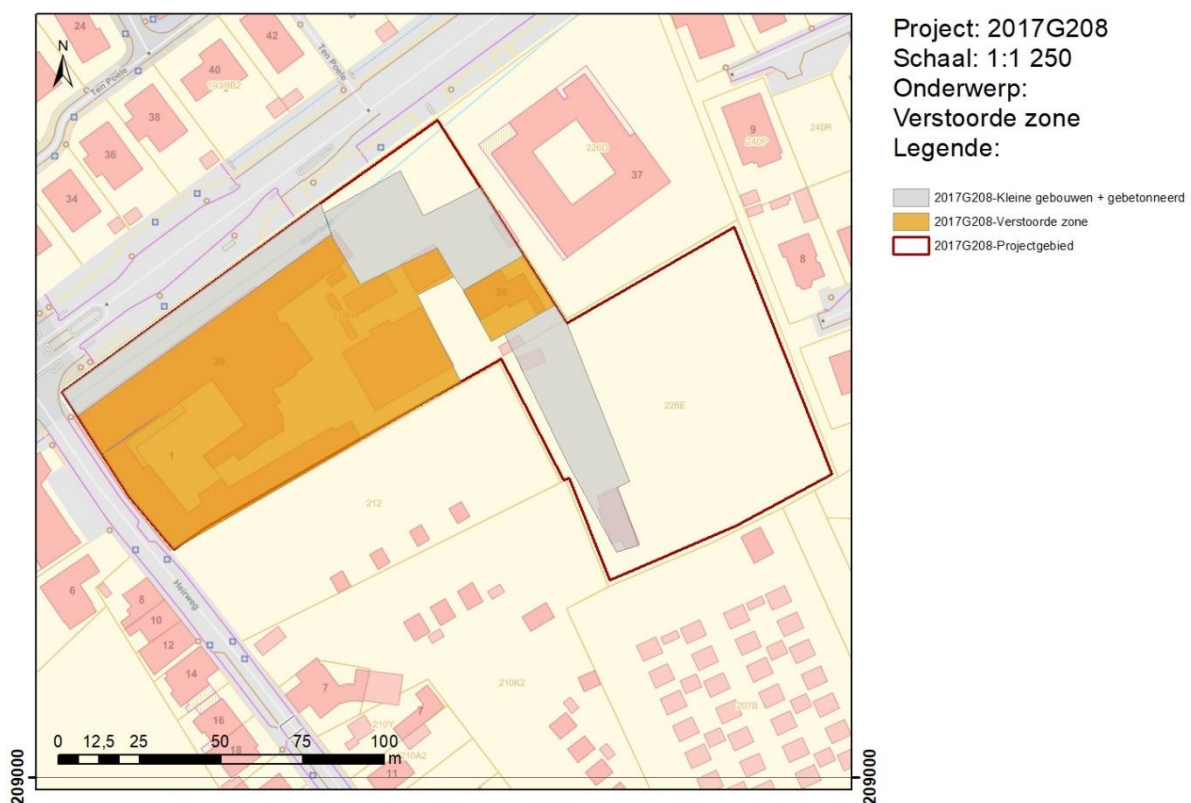
Hoofdstuk 1. Gemotiveerd advies over maatregelen

1.1. Volledigheid van uitgevoerde onderzoek

Op basis van het verslag van resultaten, wordt in onderhavige tekst geargumenteed dat het onderzoeksgebied onvoldoende is onderzocht om een gefundeerd advies te geven naar het archeologisch potentieel van het gehele projectgebied toe. Er dient bijkomend archeologisch vooronderzoek uitgevoerd te worden. Aldus wordt een programma van maatregelen opgesteld voor een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem. Dit uitgesteld onderzoek moet plaatsvinden na het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning en voor het uitvoeren van de geplande werkzaamheden. Om het overzicht te bewaren worden hierna de geplande bodemingrepen besproken met hun impact op de bodem. Vervolgens worden de maatregelen behandeld die dienen getroffen te worden.

1.2. De afwezigheid van een archeologische site

De geplande werkzaamheden vinden in het noordelijkwestelijk projectgedeelte plaats ter hoogte van nog af te breken schoolgebouwen en de daarrond gebetonneerde zones. Verondersteld wordt dat de top van deze bodems tot een diepte van ca. 1 m reeds verstoord is.

Figuur 1.2-1 Overzichtsplan verstoorde bodems ter hoogte van het projectgebied t.o.v. het GRB-bestand (© AGIV).

1.3. De Impactbepaling

Voor een gedetailleerde beschrijving van de geplande werken, en alle grondplannen en dwarsprofielen, wordt verwezen naar 'Deel 2, Hoofdstuk 1.1.3. Beschrijving van de geplande ingrepen'.

Hoewel nog geen gedetailleerde profielplannen van de geplande werkzaamheden voorhanden zijn, kunnen we wel stellen dat de geplande kelders en de funderingswijze op basis van paalfunderingen tot op de draagkrachtige grond een diepe impact (tot 2 à 3m diepte) zullen nalaten.

De Memorie van Toelichting bij artikel 5.4.1 en 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet stelt : "Onder bodemingrepen verstaat de regelgever elke wijziging van de eigenschappen van de ondergrond door verwijdering of toevoeging van materie, verhoging of verlaging van de grondwatertafel, of samendrukken van de materialen waaruit de ondergrond bestaat. Vernieuwbouw, die geen ingreep in de bodem vertegenwoordigt, valt hier niet onder en vereist bijgevolg geen bekrachtigde archeologienota." De diepte van de bodemingreep is daarbij niet relevant. Het archeologisch vooronderzoek zal uitwijzen of de geplande ingrepen een voldoende diepe impact hebben om eventueel aanwezige archeologische sporen te schaden. Bovendien moet men de "ingreep in de bodem" ruim lezen: het gaat niet om de som van individuele bodemingrepen (bv. de samengetelde oppervlakte van de individuele palen bij een paalfundering) maar om de ganse betrokken zone (de hele zone die gefundeerd wordt, inclusief werfzone). [toelichting Onroerenderfgoeddecreet: vraag en antwoord; Vlaamse Infodag Leuven 29 januari 2016].

Op basis daarvan kan gesteld worden dat de funderingswijze op palen een potentiële verstoring inhoudt van al dan niet begraven archeologisch relevante niveaus.

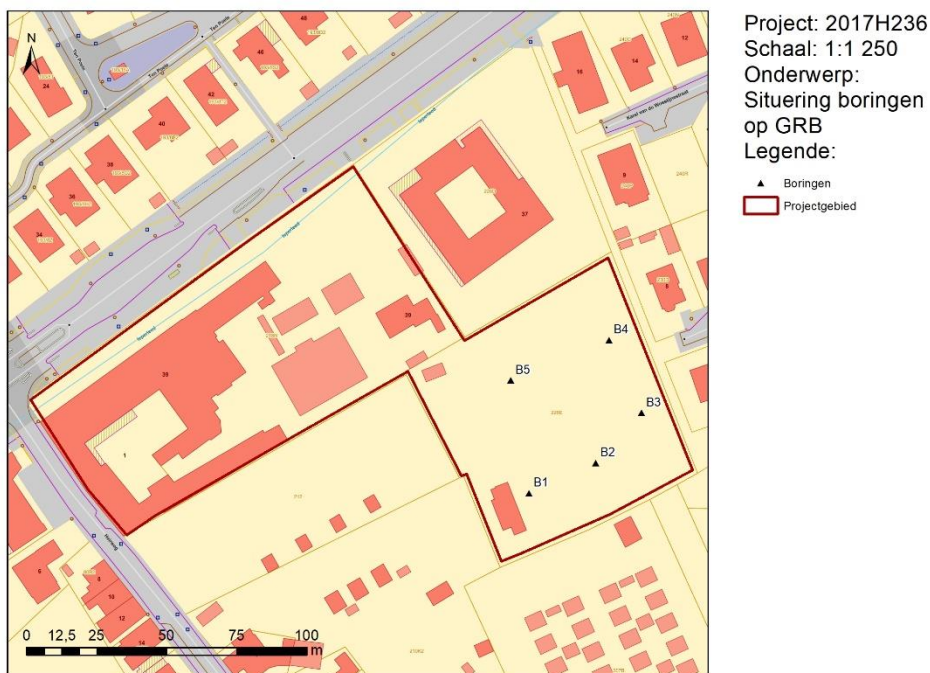
Figuur 1.3-1 Conceptplan aanleg nieuwe volumes in het projectgebied (© a1planning).

De landschappelijke boringen tonen aan dat het archeologisch niveau zich op ca. 50 cm diepte bevindt t.o.v. het maaiveld. De verwachting naar archeologie ligt voornamelijk in het aantreffen van volmiddeleeuwse of latere vindplaatsen van rurale bewoning of artisanale sites aanwezig op dit niveau. Het bestaande gebouwenbestand zal voor een verstoring van min. 1 m diep gezorgd hebben. Dit impliceert dat het archeologisch niveau hier al sterk vergraven is en ook de sloop- en uitbraakwerken zullen dit niveau verder aantasten zelfs al wordt dit zeer voorzichtig uitgevoerd. Vanuit een kosten-baten-overweging weegt het ons inziens dan ook niet op om verder vooronderzoek uit te laten voeren op de momenteel bebouwde en/of verharde zones van het projectgebied.

1.4. Waardering van een archeologische site

Ter hoogte van de onverstoorde zone in het zuidoostelijk gedeelte van het projectgebied dient het potentieel tot kennisvermeerdering op twee niveaus te worden ingeschat. Enerzijds met betrekking tot steentijdvindplaatsen en anderzijds met betrekking tot sporenvindplaatsen.

Voor wat betreft de steentijdvindplaatsen kunnen we op basis van het landschappelijk booronderzoek (2017H36) zeer kort zijn en besluiten dat het potentieel op steentijdoccupatie zeer laag is. In geen van de boringen werden aanwijzingen aangetroffen die duiden op een bewaard loopoppervlak binnen de verstoringsdiepte met een goede bewaring van een eventueel aanwezige steentijdvindplaats.

Figuur 1.4-1 Situering van boringen op t.o.v. het GRB-bestand (© AGIV).

Met betrekking tot sporenvindplaatsen bezit het projectgebied echter wel potentieel tot het aantreffen van structuren, vondsten en sporen gaande vanaf de vol- tot laatmiddeleeuwse periode tot de nieuwste tijd. Meer bepaald kunnen sporen van landwinning, bedijking en/of ontginning verwacht worden en sporen van bewoning, landgebruik en/of artisanale activiteiten vanaf de middeleeuwen kunnen niet uitgesloten worden. Dit potentieel archeologisch niveau bevindt zich net onder de teelaarde op ca. 40 à 50 cm diepte t.o.v. het maaiveld.

1.5. Maatregelen

Op basis van het voorgaande dient het zuidoostelijk projectgedeelte van het projectgebied verder onderzocht te worden door middel van een prospectie met ingreep in de bodem (lees: proefsleuven). Op andere secties van het projectgebied vinden of geen ingrepen plaats, of is het bodemarchief door de huidige infrastructuur reeds dieper verstoord dan het geattesteerde archeologische niveau en het potentieel tot kennisvermeerdering eerder beperkt tot zeer beperkt, zeker als het in een kosten-baten-overweging wordt meegenomen.

De opdrachtgever wenst omwille van economische en maatschappelijke redenen gebruik te maken van een uitgesteld vooronderzoek. Dit betekent dat dit onderzoek zal plaatsvinden na het aanvragen (of bekomen) van de stedenbouwkundige vergunning en zeker ruime tijd voor de aanvang van de werken. De resultaten van het proefsleuvenonderzoek zullen de basis vormen voor de volledige vrijgave van het terrein of de noodzaak van een archeologisch vervolgonderzoek in (een deel van) het projectgebied.

Hoofdstuk 2: Programma van Maatregelen

2.1. PVM voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

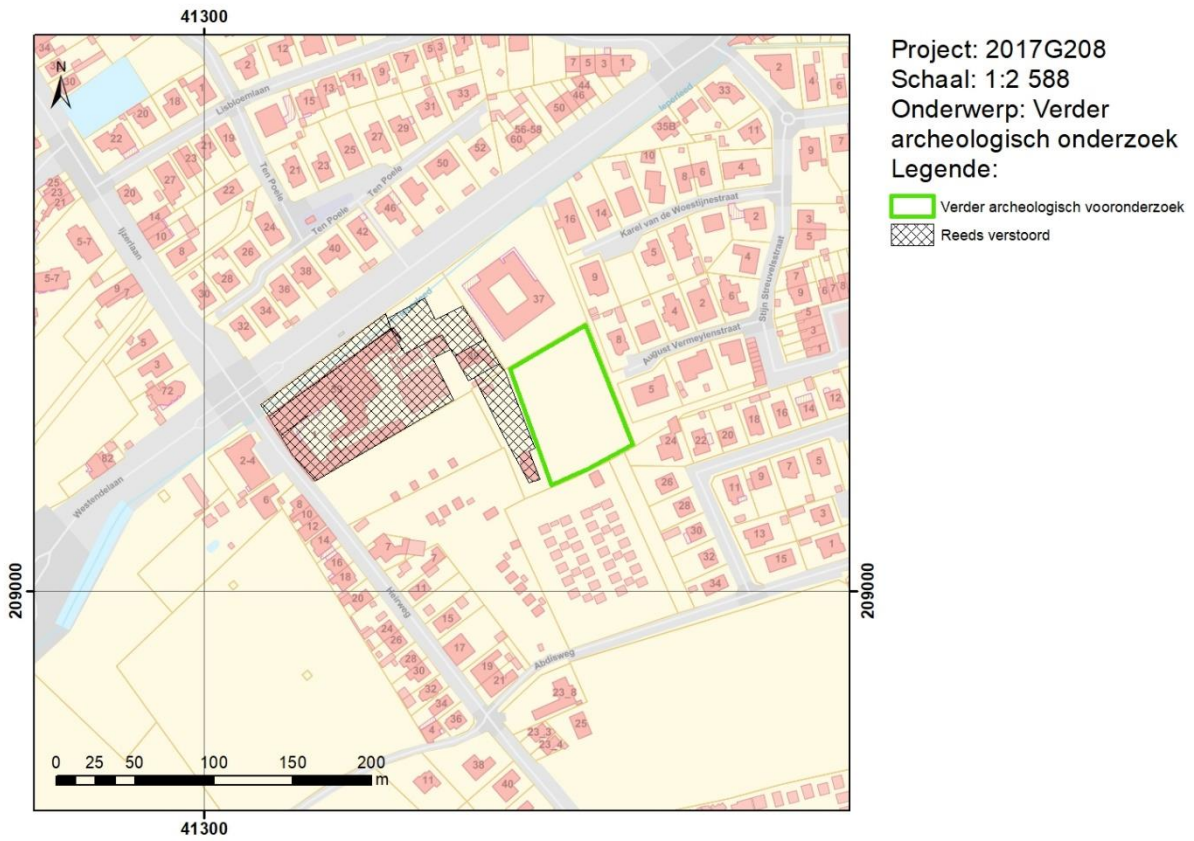
2.1.1. Administratieve gegevens

Locatie gegevens Middelkerke, Heirweg 1

Gegevens initiatiefnemer Fugave (vennootschap in oprichting),
President Kennedylaan 100b, 8500 Kortrijk

Bounding box X1: 41468,766 Y1: 209132,589
X2: 41577,563 Y2: 209095,970

Kadastrale gegevens Middelkerke, Afdeling 4, Wilskerke, 226E

Figuur 2.1-1 Zone voor verder archeologisch vooronderzoek met ingreep aangeduid op de GRB-basiskaart (© Geopunt).

Figuur 2.1-2 Zone voor verder archeologisch vooronderzoek aangeduid op de orthofoto (© Geopunt).

2.2. Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het onderzoeksdoel voor het uitgestelde vooronderzoek met ingreep in de bodem is na te gaan welk potentieel het projectgebied heeft voor de aanwezigheid en bewaring van sporevindplaatsen gaande van de middeleeuwen tot heden. Om dit archeologisch potentieel verder te kunnen vatten, adviseren we een **uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem**, i. e. een proefsleuvenonderzoek.

Dit verder onderzoek moet in eerste instantie dus de aanwezigheid van vindplaatsen aantonen of weerleggen en anderzijds bij het aantreffen van vindplaatsen die sites verder evalueren op bewaring, datering en eventueel ook fasering en nagaan welke impact de geplande werkzaamheden hebben op die vindplaatsen. Dit vooronderzoek kan aanleiding geven tot een archeologische opgraving. Volgende onderzoeksvragen dringen zich op met betrekking tot het landschappelijk booronderzoek:

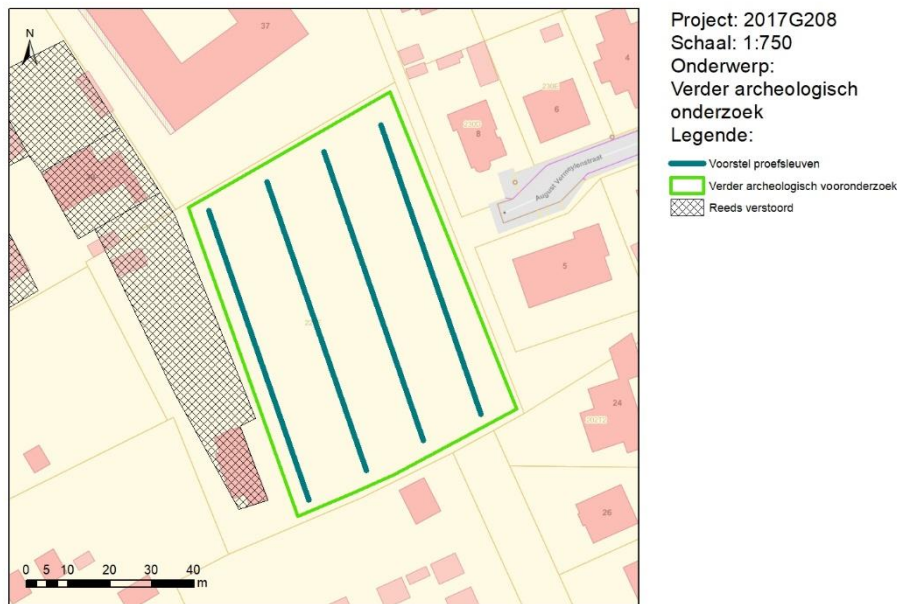
De voornaamste vragen met betrekking tot het archeologisch proefsleuvenonderzoek zijn:

2.3. Onderzoeksstrategie, -methode en-technieken

We adviseren een archeologisch proefsleuvenonderzoek door middel van parallel gegraven proefsleuven van elk 2m breed (bakbreedte) en met een tussenafstand tussen die sleuven van 15m (as op as). De dekkingsgraad van proefsleuven en kijkvensters betreft 10% van de totale oppervlakte van ca. 0,45ha. Het advies zoals te zien op figuur 2.3-1 geldt als richtinggevend. Indien er getwijfeld wordt over bepaalde sporen of indien blijkt dat er zeker vindplaats aanwezig is, dienen de sleuven uitgebreid te worden met kijkvensters in die mate dat sleuven en kijkvensters een dekkingsgraad bereiken van ca. 12,5%.

Deze methode is kosten-baten de meest efficiënte methode (De Clercq et al. 2011; Haneca et al. 2016) en was voor het in voege treden van het nieuwe Onroerend Erfgoeddecreet de meest gangbare manier om in rurale gebieden proefsleuvenonderzoek uit te voeren. Indien sleuven dieper dan 1m moeten worden aangelegd, kan overwogen worden om de sleuf getrapt af te graven en de sleufbreedte aan het oppervlak naar 3 à 4m uit te breiden in functie van de zichtbaarheid en veiligheid. De kans hiertoe wordt echter zeer laag ingeschat gezien de boringen aantoonde dat het archeologisch niveau zich net onder de teelaarde bevindt.

De sleuven dienen net onder de teelaarde op middeleeuwse en jongere sporen en structuren gecontroleerd te worden.

Figuur 2.3-1 Projectie richtinggevend advies proefsleuvenonderzoek t.o.v. GRB-basiskaart (© geopunt).

Voor deze fase dient een team van archeologen ingezet te worden waarvan de veldwerkleider aantoonbare ervaring heeft met het leiden van proefsleuvenonderzoeken en/of opgravingen in de kustpolders (min. 5 door OE goedgekeurde rapportages). Ook een aardkundige met afdoende ervaring in de kustpolders (min. 3 door OE goedgekeurde rapportages) en aantoonbare ervaring met archeobodemkundig onderzoek in de kustpolders (min. 3 door OE goedgekeurde rapportages) dient tijdens het onderzoek ingezet te worden voor de registratie en beschrijving van de bodemprofielen.

De voornaamste onderzoeksvragen zijn in deze fase:

- Zijn er sporen of structuren aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Is er sprake van overstromingsklei, en daardoor kans op oudere vindplaatsen? Zo ja, welke en op welke diepte?
- Zijn er restanten van dijkstructuren in het projectgebied aanwezig?
- Wat is de implicatie voor de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

- Kan op basis van het sporenbestand binnen het projectgebied een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Zijn er indicaties voor sporen/ vondstenclusters uit de middeleeuwse periode?
- Dringt vervolgonderzoek zich op en zo ja, welke onderzoeksvragen dien hiervoor opgesteld te worden?

2.4. Criteria bepaling onderzoekshandelingen vervolgonderzoek

Geen afwijkingen voorzien

2.5. Bibliografie

De Clercq W., Bats M., Laloo P., Sergant J. & Crombé P., 2011, Beware of the known. Methodological issues in the detection of low density rural occupation in large surface archaeological landscapeassessment in Northern-Flanders (Belgium), In: BAR International Series, 2194, Oxford, Archaeopress, pp. 73 -89.

Haneca K., Debruyne S., Vanhoutte S. & Eryvynck A., 2016. Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. Onderzoeksrapport 48, Agentschap Onroerend Erfgoed, Brussel, 79p.